

Frå ”Sats på skulen – snu Sogn” til ”System for styrka læring”

Kvar står barnehagane og skulane i Leikanger kommune i
det regionale utviklingsprogrammet?

Leikanger kommune

13.08.2013

Claus Røynesdal

Sogn regionråd

Programleiar

Sogn regionråd

Disposisjon i dag

1. "Det underlege" – kvifor scoarar vi så godt?
2. Lærande organisasjon – teori i praksis
3. Kva var "Sats på skulen – snu Sogn"?
4. Kva er "System for styrka læring"?
5. Kvar står Leikanger – og kvar går vegen vidare?

Det er den draumen

Det er den draumen me ber på
at noko vedunderleg skal skje
at det må skje -
at tidi skal opna seg
at dører skal opna seg
at berget skal opna seg
at kjeldor skal springa -
at draumen skal opna seg,
at me ei morgon stund skal glida inn
på ein våg me ikkje har visst um.

Draumen: Å lukkast som barnehage- og skuleeigar

Målet: Barn og ungdom med livsglede, skaparvilje og positivt sjølvbilete.

Spørsmål: Kvifor lukkast vi? Korleis gjer vi det?

Dagbladet 7. juli 2011

4. Luster

6. Leikanger

7. Balestrand

16. Sogndal

27. Årdal

46. Vik

51. Lærdal

69. Aurland

Snitt: 28.

Målt etter nasjonale
prøver, ressursar,
resultat og mobbing.

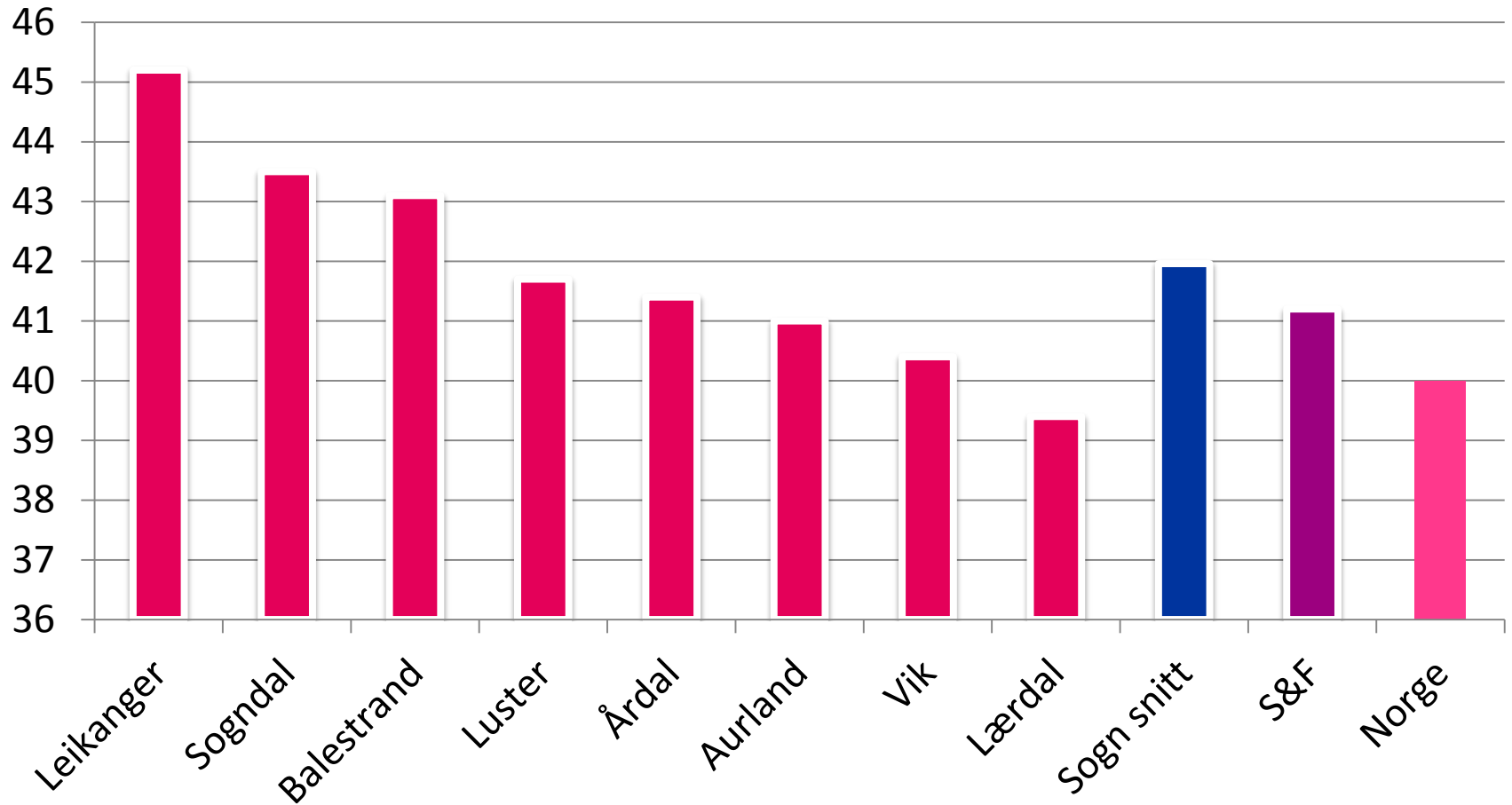
Sogn regionråd

KOMMUNE- BØRSEN

*Dagbladet kårer
Norges beste kommuner*

Grunnskulepoeng 2012

Normalt er det slik at...

- Det er dei 'store' kommunane som er dei 'gode' skueeigarane
- Dei 'store' har skulefagleg utviklingskompetanse
- Dei arbeider med utvikling og ikkje berre drift

Sogn og Fjordane – mot normalt

- År 1900 – ca 100 000 innbyggjarar
- År 2013 – ca 108 000 innbyggjarar
- 26 kommunar, små einingar

- Likevel er vi landets beste skulefylket

- Korleis heng det saman?

Forskningsprogrammet "Lærende regioner"

- Starta i 2012. 12 mill kr frå Noregs Forskningsråd
- Ansvarleg professor Gjert Langfeldt
- Finne ut kvifor S&F er "best":
"For det første skal vi undersøke hva som gjør at Sogn og Fjordane presterer uforholdsmessig godt på Nasjonale prøver"

”Det underlege”

IGP (Individ – Gruppe – Plenum)

- Kvifor er det slik?
- Kvifor er vi ”best”?
- Korleis heng dette saman?

Disposisjon i dag

1. "Det underlege" – kvifor scoarar vi så godt?
2. **Lærande organisasjon – teori i praksis**
3. Kva var "Sats på skulen – snu Sogn"?
4. Kva er "System for styrka læring"?
5. Kvar står Leikanger – og kvar går vegen vidare?

Konklusjon: Kultur for samvirke. Prøvar å samarbeide som lærande org.

**Samvirke, gjensidig
forplikting, systematisk og
systemisk arbeid, utvikling**

Vs. kvar skule i si eiga sjø

Sogn regionråd

Utviklingsagenten: Bjørn L. Tønnesen

- Utdanningsdirektør frå 1992 – 2009
- Fokus: Lærande organisasjon, byggje utviklingskapasitet
- 5 % endring kvart år=85%
- Skapte arenaer (Forum), grunnla samarbeidskultur

Tenkjarar og strategar

Wiggo Hustad, ph.d

Knut Roald, ph.d

Den store skilnaden

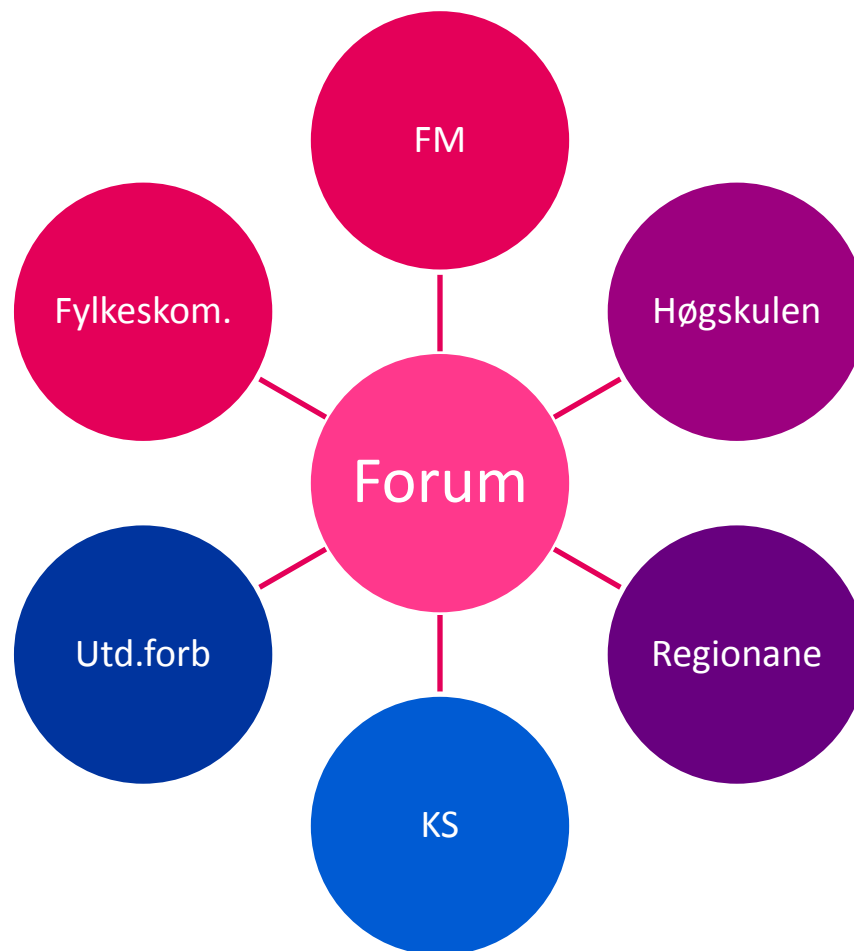

Resultata skuldast utviklingslogikken

1. Systematisk samarbeid mellom alle aktørane innan skule- og barnehage
  2. Ambisiøs satsing på formell etter- og vidareutdanning
  3. Regionale fagnettverk i skulen
  4. Sterkt regionalt samarbeid på skule/ bhg
  5. "Ut av boksen": entreprenørskap, prosjekt, partnerskapsavtaler, internasjonalisering
- = ikkje nasjonal styring, men lokalt/regionalt handlingsrom**

Forum for skuleutvikling i S&F

Forum for skule- og barnehageutvikling

Samarbeid på fylkesplan:

- Drøfter og set i gang felles utviklingstiltak
- Koorodinerar tilbod/ etterspurnad på etter- og vidareutdanning
- Gjennomføres regionvis utdanning av personalet
- Over 300 lærarar har gjennomført kompetansegivande vidareutdanning kvart år (det mykje i eit fylke med 1.500 lærarar)

Døme på tiltak i regi av Forum

- Tre årlege skule- og barnehagemøte (med kommunalsjefane)
- Årleg skuleleiarkonferanse
- Årleg barnehagestyrarkonferanse
- Årleg rådgjevarsamling
- Diverse utviklingsprosjekt
  - modell for karriererettleiing, ”tilpassa opplæring”, ”digitalt skulesamarbeid”, ”arbeidskraft og rekruttering”
- Prosjekt om profesjonsutvikling – KS og Utdanningsforbundet
- Bidra til politisk fokus på grunnopplæringa
- **Politisk – administrativ utdanningsprogram ”Den aktive skuleeigar”**

Knut Roald: Dei ulike strategiane i forvaltning og utvikling

Kontrollorientert strategi

- * resultatmålingar som virkemiddel
- * brukarundersøkingar
- * systemrevisjonar
- * lovlegheitskontroll

Vedtaksorientert strategi

- * vedtak som virkemiddel
- * formell sakshandsaming
- * formelle råd og utval
- * rasjonelle avgjerdsprosessar

Opplæringsorientert strategi

- * faktakunnskap som virkemiddel
- * organisert etterutdanning, kurs, konferansar
- * styrking av formell kompetanse

Prossessorientert strategi

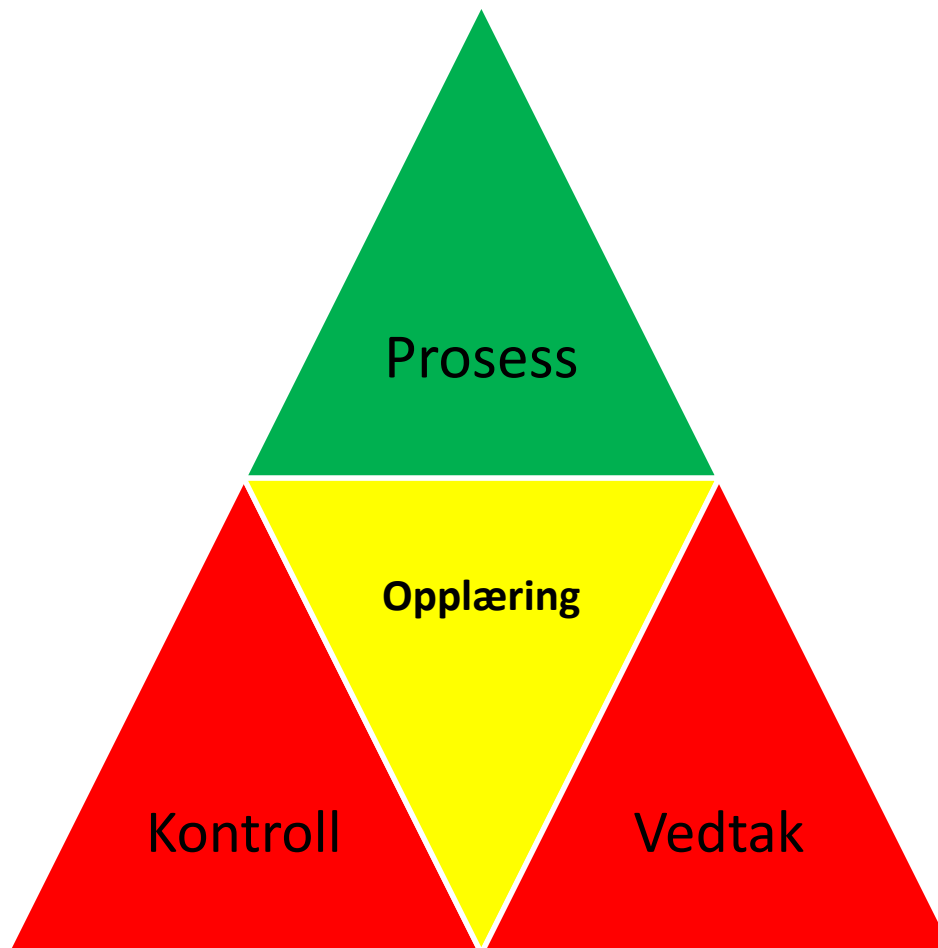
- * kunnskapsutvikling som virkemiddel
- * komplementære møtearenaer
- * sirkulær veksling mellom refleksjon og utprøving
- * konstituering av meining

Utviklingsorientert

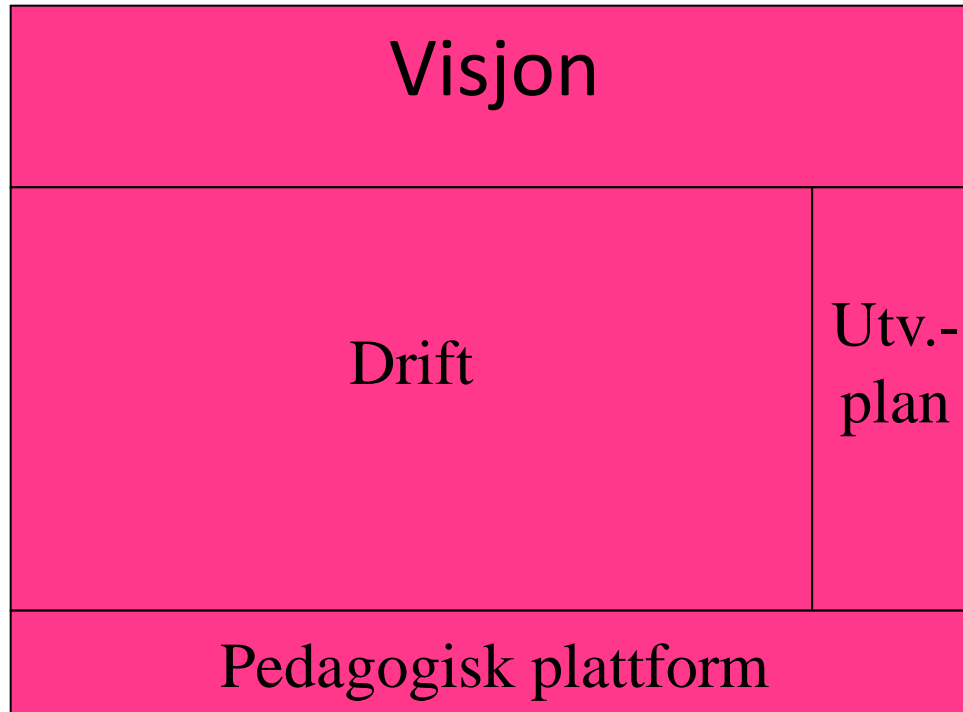

Stor skilnad mellom forvaltningsleiing og utviklingsleiing

Planverk og fordeling av arbeidstid

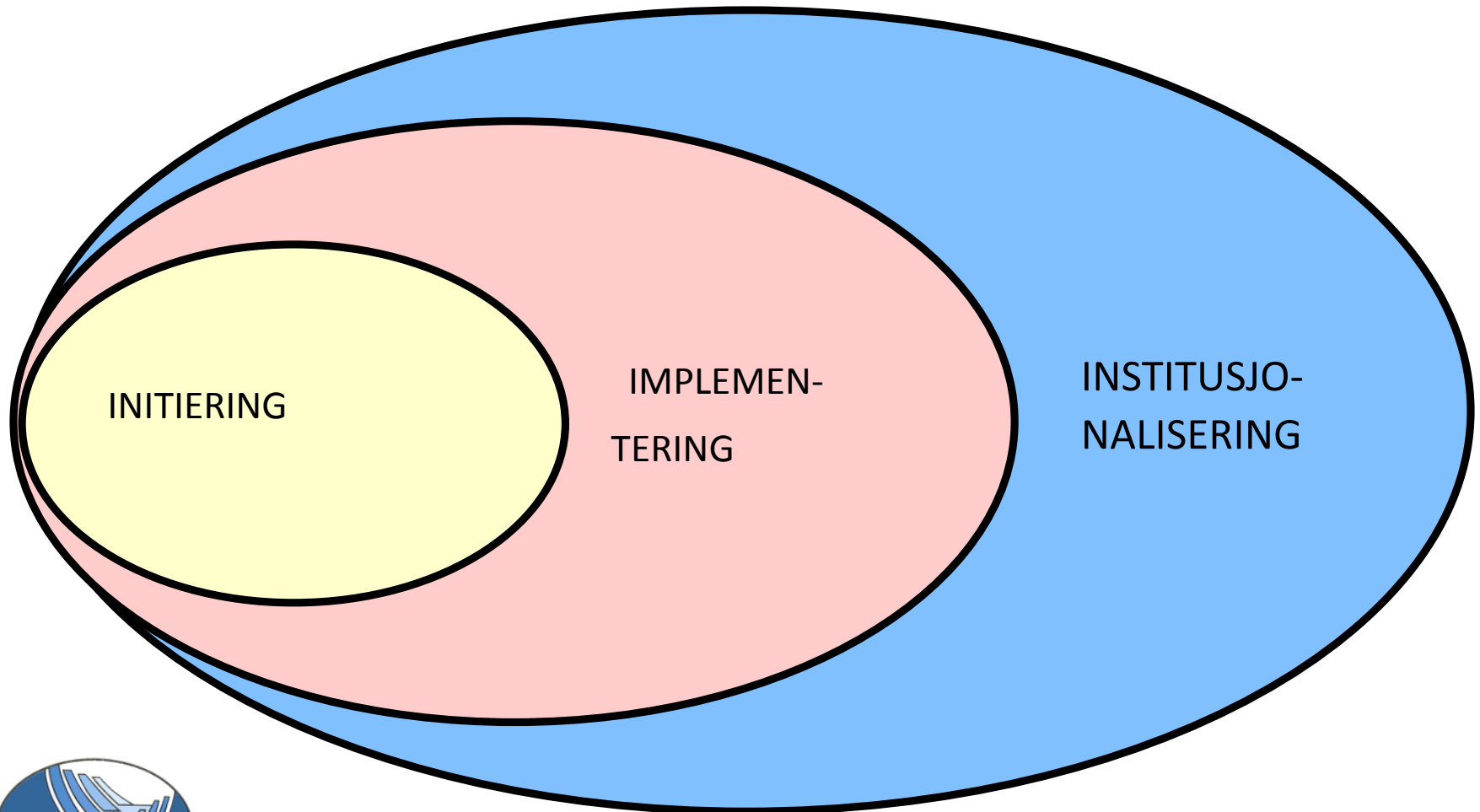
(Tore Skandsen, IMTEC)

Tidsperspektiv på utviklingsarbeidet

(Tore Skandsen, IMTEC)

Knut Roald: Verktøy for leiarane i lærande organisasjonar (2012: s.223-227)

1. Medskaping framfor medbestemming
2. Spørsmål framfor forslag
3. Bevisst utelate motforestillingar i søkefasen

Framhald Knut Roald

4. På jakt etter samanhengar
meir enn årsaker

5. Positive erfaringar før negative
erfaringar

6. Møteleiing på omgang

Framhald Knut Roald

7. Heterogene arbeidsgrupper

8. Prioritering framfor
avstemming

9. Milepælar og ansvarsfordeling

Framhald Knut Roald

10. Handlingsorienterte tilbakemeldingar om kompetanseutvikling

11. Pauserommet er ingen god arbeidsstad

12. Skilje mellom utviklingssaker og forvaltningssaker

Balestrand: Den prosessuelle arbeidsmåten

- Heilskapleg og tydeleg leiing, gode prosessar
- Fokus på samarbeid og lærande fellesskap
- Utvikling av felles visjon og pedagogisk plattform (huset)

Saman om

Trygg og inspirerende oppvekst og læring

Basiskompetanse skal være prioritert

- Kunne uttrykke seg munnleg og skriftleg, kunne lese, rekne, bruke digitale verktøy, ha god sosial kompetanse

Fysisk helse og aktivitet er viktig

- Tilrettelegge for fysisk aktivitet og godt kosthald

Inspirerende opplevingar

- Kunst og kultur skal særprege oppvekstområdet i kunstbygda Balestrand
- Varierte faglege og kulturelle opplevingar
- Aktivitet som stimulerer lærelyst

Godt miljø for barn og tilsette

- Mobbefritt miljø
- Inkludering, gjensidig respekt og positivt arbeidsmiljø

Fokus på læringsmåte og eleven som ressurs

- Klare mål og forventningar
- Tilpassa opplæring
- Medvit om eiga læring

God organisering og leiing

- Fleksibel organisering
- Tydeleg leiing og struktur

Vi kjenner og nyttar det unike i Balestrand

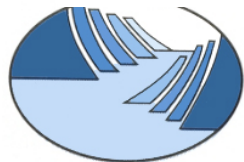
- Skulen og barnehagen skal synast i lokalsamfunnet
- Entreprenørskap

Samarbeid med elev og heim

- Dialog og medverknad i høve til mål og vurdering

God læring og gode læringsresultat skal vere vårt varemerke

Inkluderande oppvekstmiljø, der vi respekterer og tek vare på kvarandre

2 hovudpoeng i Sogndal

1. Alle **temaplanane** er utarbeidd av *politiske sakskomitear* og godkjende av kommunestyret.
  - Administrasjonen har vore sekretariat, og skular og barnehagar har vore trekt med i arbeidet.

2. Dialogmøtet

- Møteplass mellom skule/barnehageeigar og skule/barnehageleiar
- Arena for å drøfte styringssignal og styringsinformasjon
- Grunnlaget for prioritering i neste års budsjett
- Del av kommunen sitt styringssystem
- Utan "rådmannsfilter"

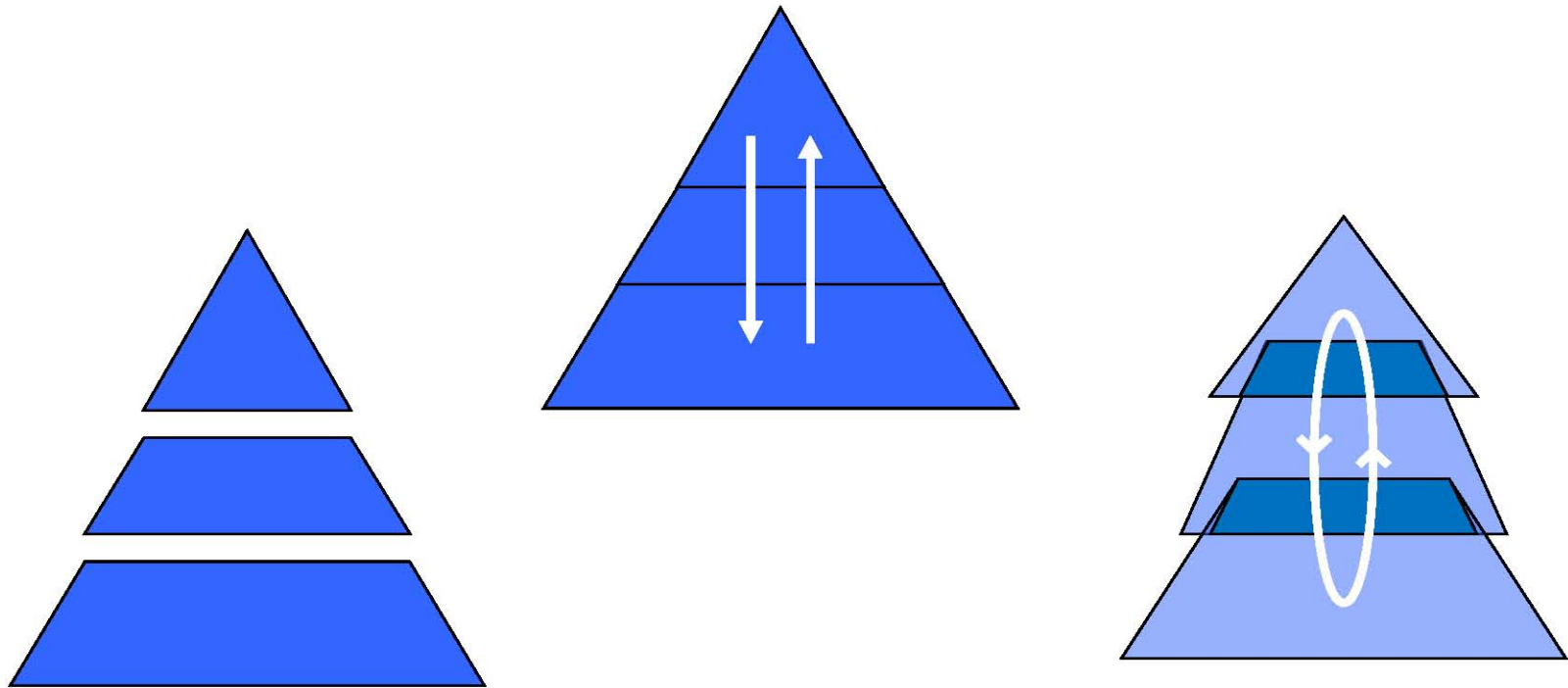

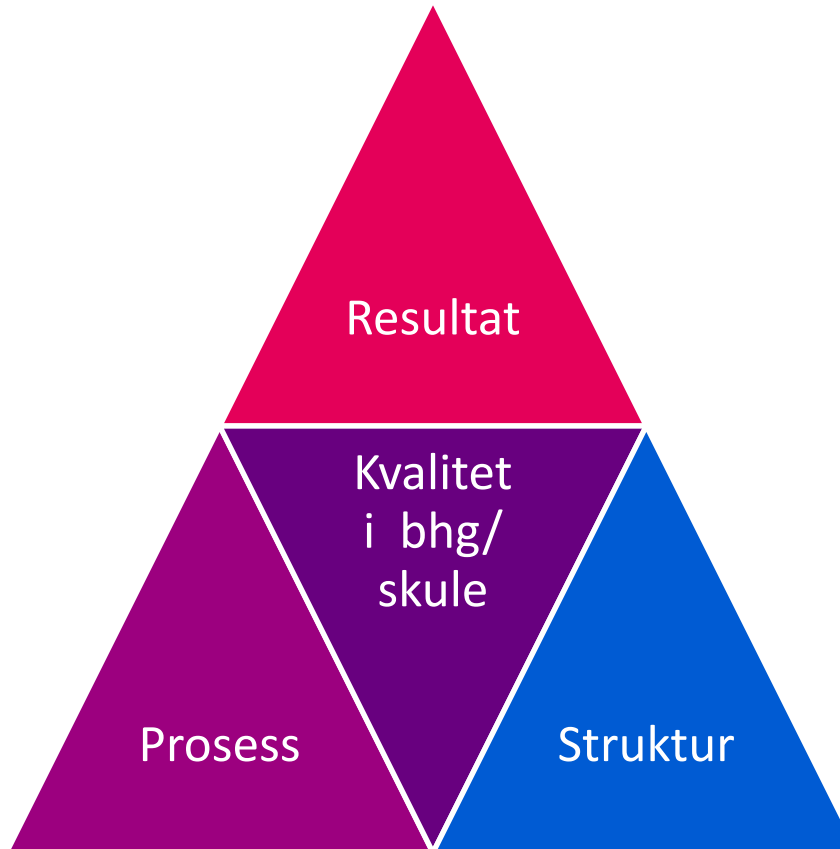
Kom Nærmere!

Kilde:

Dosent Knut Roald i PwC-rapporten "Kom Nærmere!" (s. 52), opprinnelig: fra ASAP-forskningen

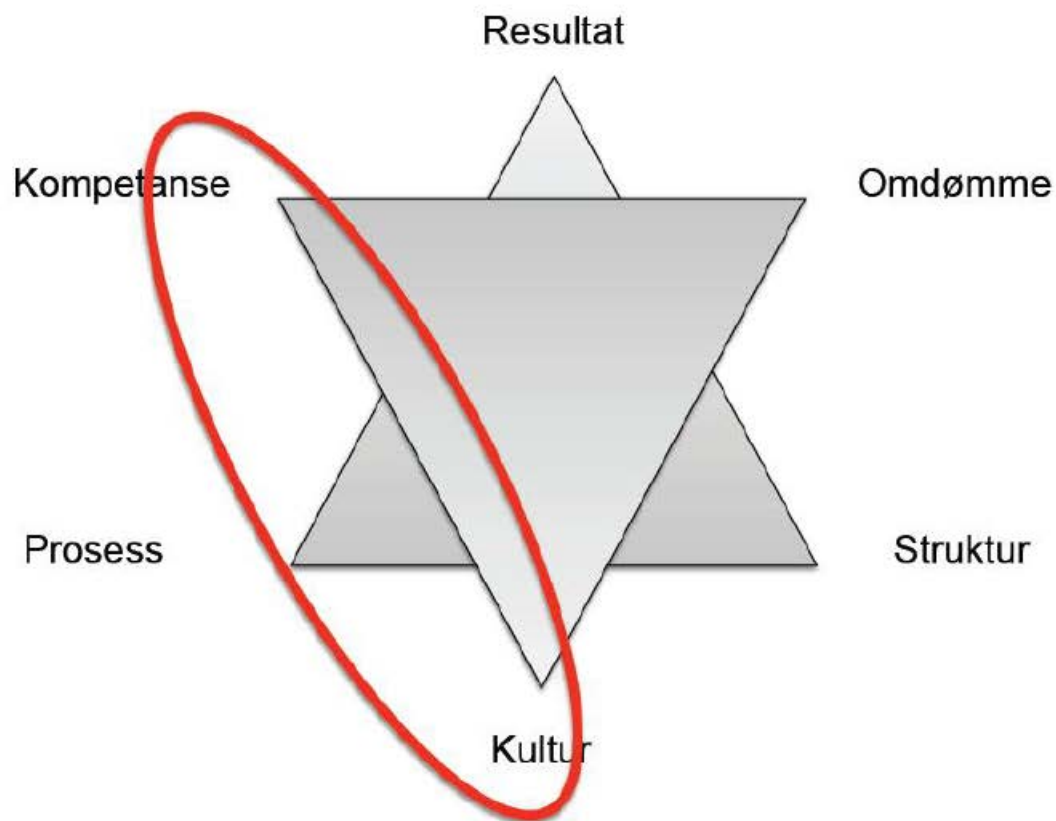

Den tradisjonelle ”kvalitetsmodellen”

Modell: Leiestjerna for lærande org

(Claus Røynesdal, SR)

Utviklingsorientert

Disposisjon i dag

1. "Det underlege" – kvifor scoarar vi så godt?
2. Lærande organisasjon – teori i praksis
3. **Kva var "Sats på skulen – snu Sogn"?**
4. Kva er "System for styrka læring"?
5. Kvar står Leikanger – og kvar går vegen vidare?

Samarbeid mellom 8 kommunar i Sogn

Sats på skulen - snu Sogn

Mål:

”Meir kompetanse for den enkelte eleven og eit bidrag til samfunnsutviklinga gjennom auka samarbeid om skuleutvikling i regionen”

Sogn regionråd

”Sats på skulen - snu Sogn”

Utviklingsprogram
2006 - 2012

Desember 2006

UTDANNINGS
FORBUNDET

FYLKESMANN
I SOGN OG FJORD

Sogn og Fjordane
FYLKESKOMMUNE

HØGSKULEN I
SOGN OG FJORDANE

”Sats på skulen – snu Sogn”

- Sogn regionråd sitt overordna skule- og samfunnstuvinglingsprosjekt for 2006 – 2012
- Tre satsingsområde:
  - Skulane
  - Barnehagane
  - Entreprenørskap

Programstyret, 2006 – 2012: Suksesskriterium

Ordfører
Rådmann
Kommunalsjef
Rektor
Styrrar

Utdannings-
forbundet
Høgkulen
Ungt Entre-
prenørskap

Fylkeskommune
Prosjektleder
Sogn regionråd
Fylkesmannen

”Sats på skulen...”

- Leiarutdanning: 37 skuleleiarar tok 30 stp i leiing, 2007 – 2010 (29 grunnskular)
- Utvikling og drift av 23 regionale fagnettverk
- Stort fokus på å utvikle skuleeigarrolla
- Programstyret dialogmøte med kommunestyra

”Sats på barnehagen...”

- nasjonalt nybrottsarbeid

- Partnerskapsavtale: Utdanningsforbundet, Sogn regionråd, høgskulen og NAV Arbeidslivssenter
- Styrke barnehagane som læringsarena og skape eit meir inkluderande arbeidsliv
- 30 styrarar + 30 førskulelærarar har teke leiarutdanning på 30 studiepoeng. (42 bhg i Sogn)
- Barnehagestemne og 7 regionale fagnettverk

”Sats på entreprenørskap...”

- Den raude tråden i utviklinga
- Utviklingskompetanse, kreativitet, mangfald og skaparglede
- Eit ”prisme” for elevane til å sjå verdien av faga

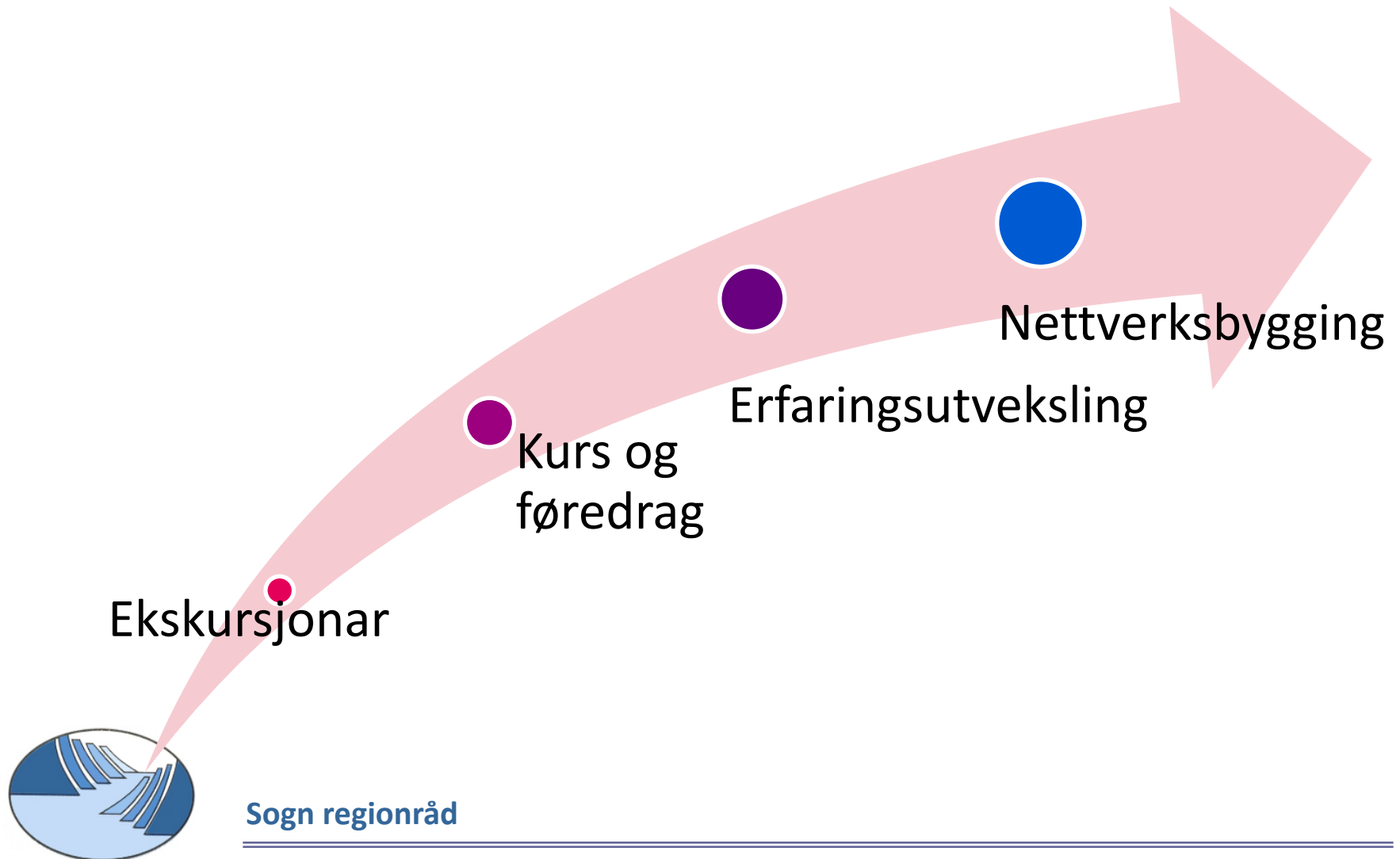

Kva er metoden fagnettverk?

- I bruk i Sogn i 1999. "Ukjent" elles i landet
- For barneskulane, ungdomskulane og vg skule
- Strategiske nettverk for rektor og rådgjevar
- Tverrfaglege nettverk som entreprenørskap, psykisk helse, spesialundervisning
- Spesifikke fagnettverk; norsk, tysk, engelsk osv

Arbeidsmåtar i fagnettverk

<http://fagnettverk.wikispaces.com/Heim>

Sogn regionråd

Disposisjon i dag

1. "Det underlege" – kvifor scoarar vi så godt?
2. Lærande organisasjon – teori i praksis
3. Kva var "Sats på skulen – snu Sogn"?
4. **Kva er "System for styrka læring"?**
5. Kvar står Leikanger – og kvar går vegen vidare?

Frå prosjekt til permanent program

”Sats på skulen – snu Sogn” 2006 – 2012:

- Eigarrolla
- Leiarutdanning
- Fagnettverk

Ca 7 mill i eksterne tilskot

Ca 7 mill i eigendel

”System for styrka læring”
2013 – 2021. Tre mål:

1. Styrka tilpassa opplæring
2. Auka læringsutbytte
3. Redusert bruk av spesialundervisning

Kommunal finansiering

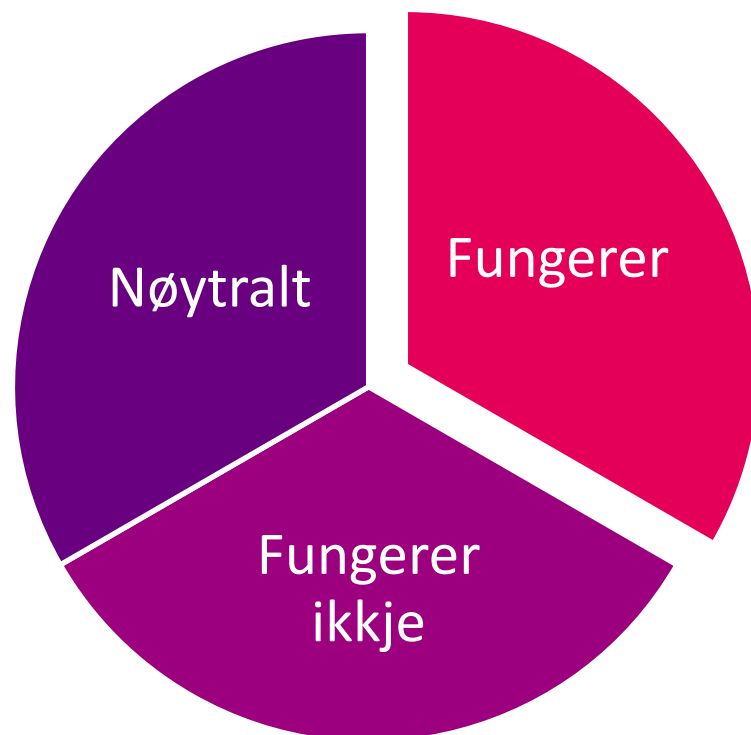
Vedteke i alle kommunane

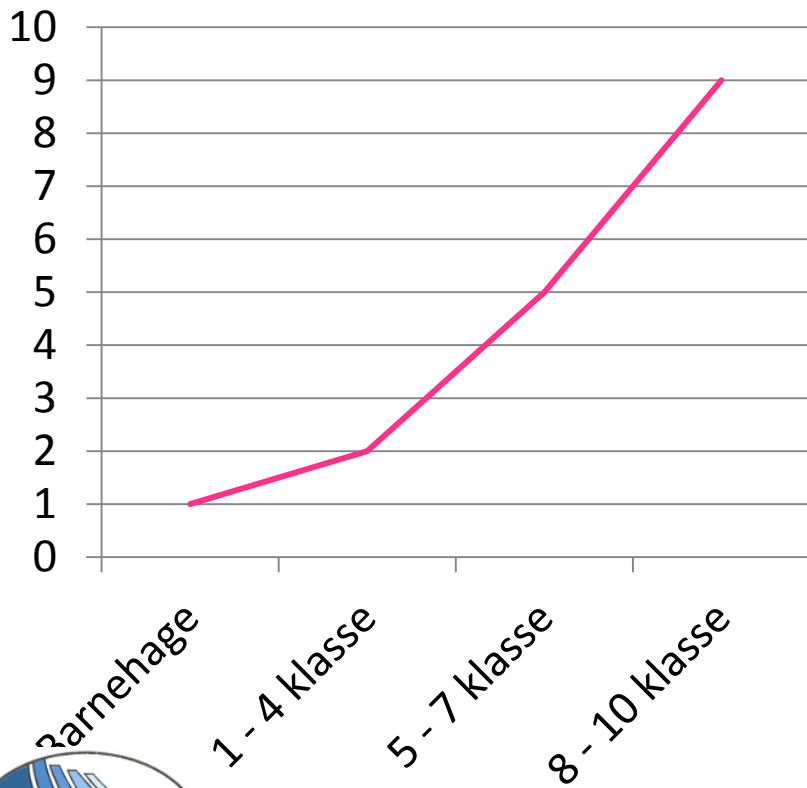
Systemfeil krev systemiske tiltak

- Elevar m/ einskildvedtak skuleåret 2006 – 2007: 5,9 %,
- Kontinuerleg auke til 8,2% i 2010 - 2011
- Sogn og Fjordane: 9,1 %
- Sogn: Snitt 12,9 %, varierer frå 10 til 17,6 %

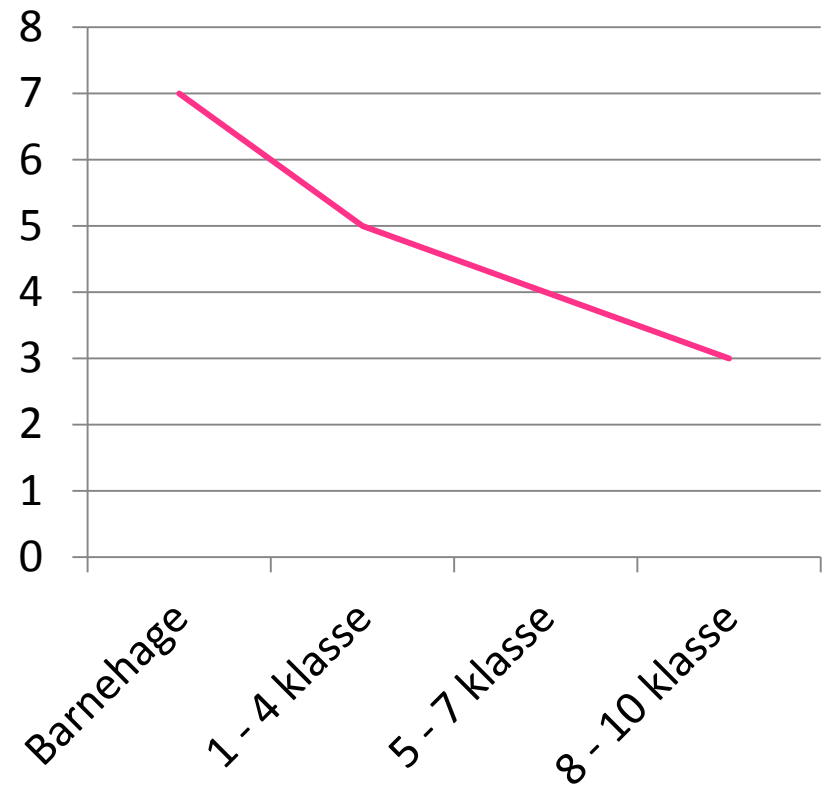

Ein nasjonal systemfeil

Norsk skule

Finsk skule

Kvifor aukar spesialundervisning?

- KS FOU: IRIS rapporten, mai 2012:
"Spesialundervisning – drivere og dilemma"
1. Endring i styring av skulen
    - hjelpeinnstansar for seint inn
  2. Samfunnsendringar
    - aukande åtferdsproblem
  3. Spesialundervisningens struktur

Kva område brukar vi spesialundervisning på i Noreg?

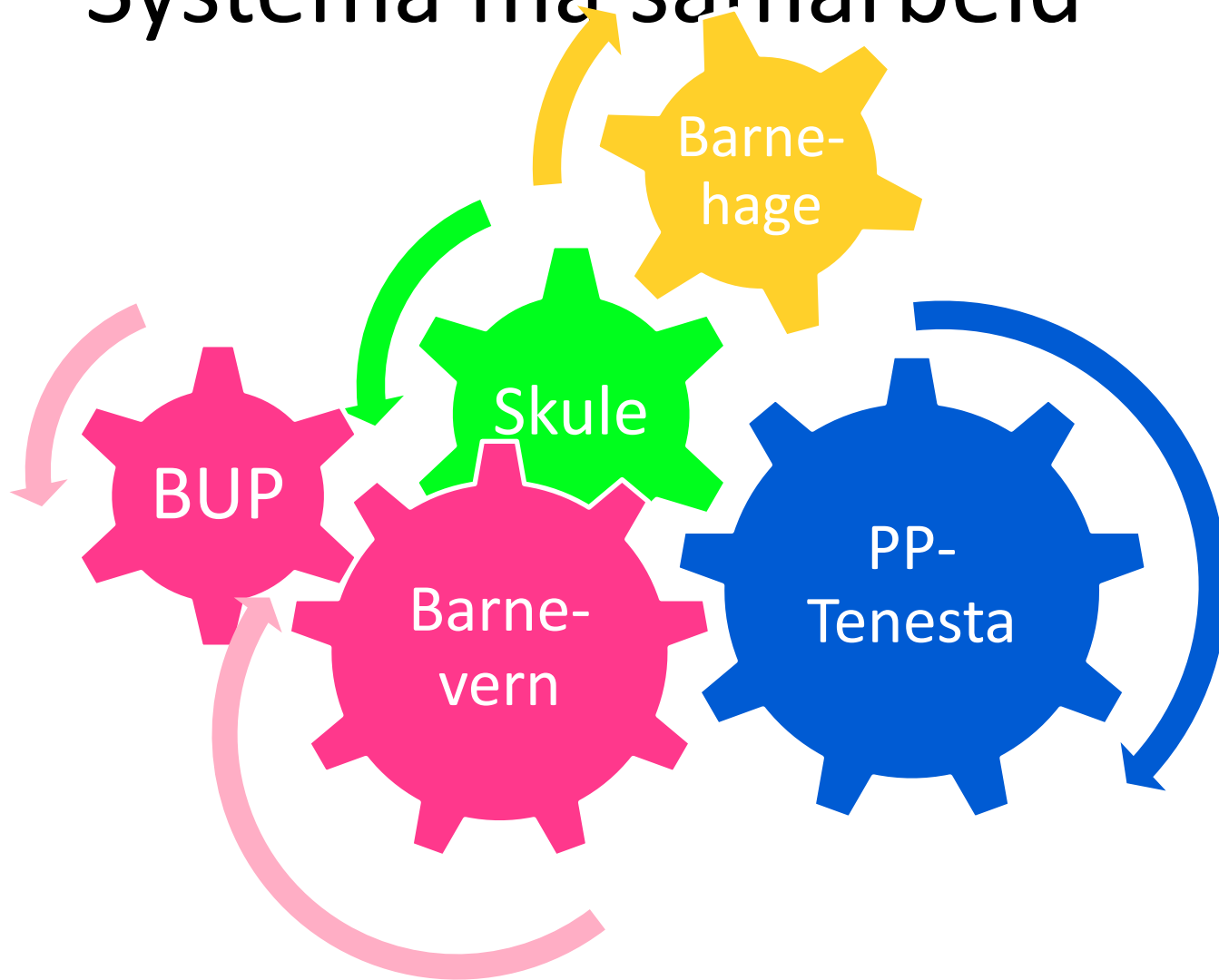

Elevane med åtferdsproblem

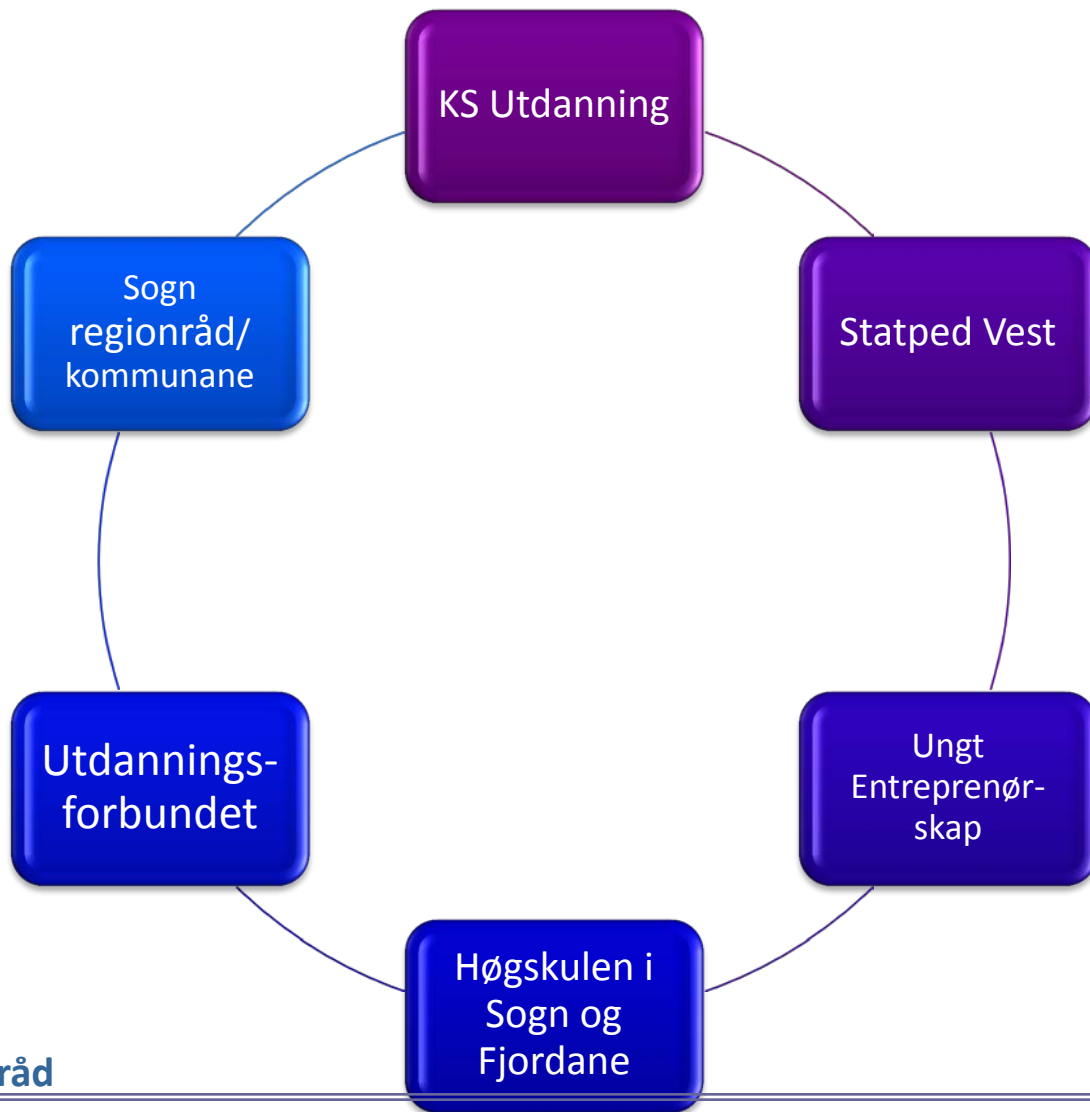
- Barnehagane er ikkje "overraska" over kven som får vedtak i ungdomsskulen, eller at barnevernet må "inn"
  - **Men: Kor ofte meldar bhg bekymring til barnevernet?**
- "Dersom en tok vekk denne gruppen ("**adferdselevne**") ville omfang av spesialundervisning bli redusert med 50%".
  - Psykologar i PP-tenesta stadfestar at åtferd ofte skuldast manglande tilknytning mellom barnet og vaksne i heimen.
  - Men dei held fram i årevis med å medisinerer eit symptom dei ikkje "kan gjere noko" med. Held seg til "skuleverket"
  - Når barnevernet kjem inn i saker på ungdomsskulen, har det vore "sak" i PP-Tenesta i årevis. Systema snakkar ikkje saman.

Systema må samarbeid

Programstyret i "System for styrka læring"

Vi må flytte fokus og flytte innsats

- Kanskje "meir" ppt og spesialpedagogar – men systemisk arbeid
- Fokus til bhg, 1.-4. kl. og samhandling med barnevern. Tiltaka må komme tidlegare og løysast betre, ny medisin

”System for styrka læring”

Permanent program for skule- og barnehageutvikling i Sogn 2013 - 2021

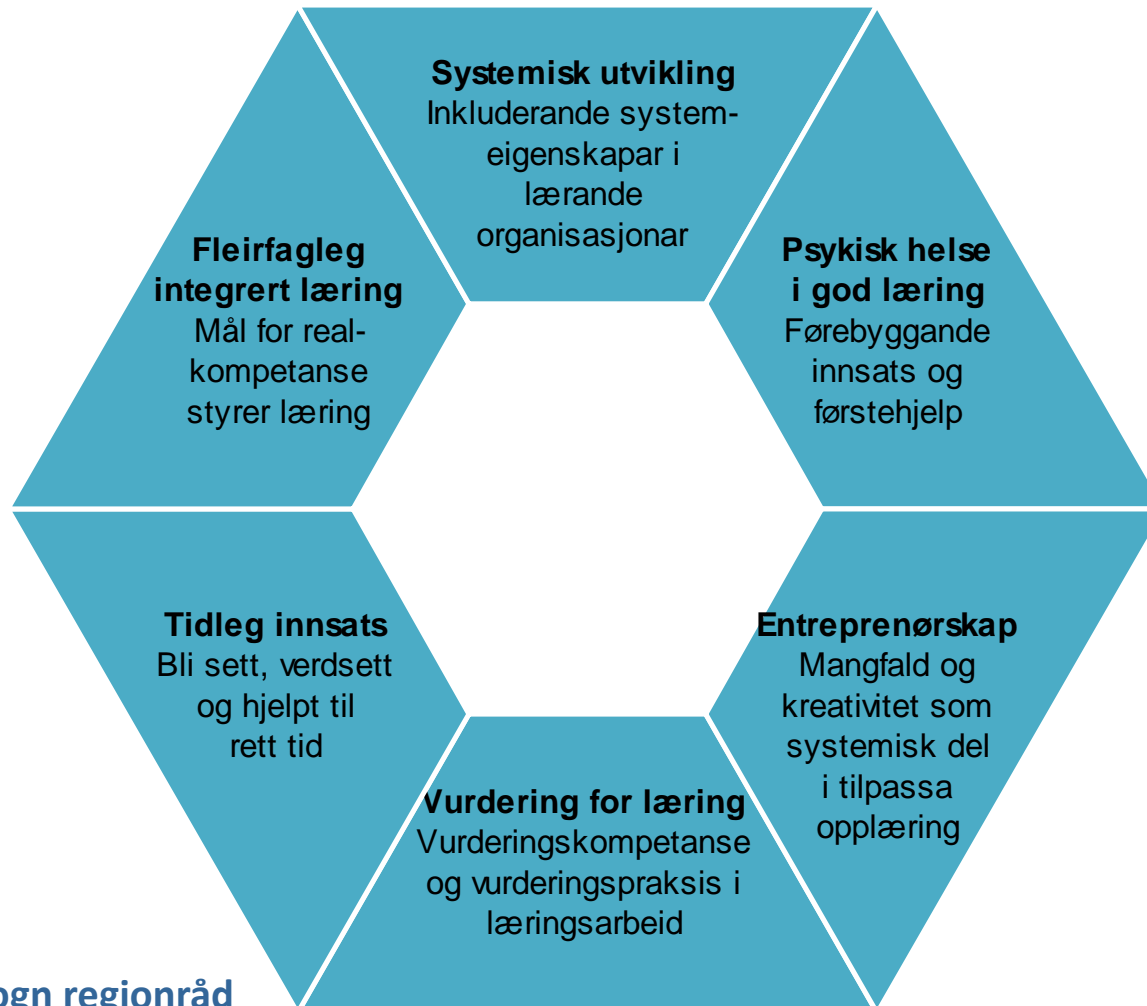
- Kontinuerleg prosess frå 2006 (Ontario 2004...)

3 Hovudmål:

- 1. Styrka tilpassa opplæring,**
- 2. Auka læringsutbytte og**
- 3. Redusert spesialundervisning**

7 strategiområde

Hovudutfordringar

- Forankring og medskape
- Byggje positive kulturar
- Prioritere utvikling
- Lage gode felles utviklingsplanar i regionen

- Delta regionalt – men ”gjere” jobben på heimebane
  - Ståstadsundersøkingane
  - Lokal samhandling

Disposisjon i dag

1. "Det underlege" – kvifor scoarar vi så godt?
2. Lærande organisasjon – teori i praksis
3. Kva var "Sats på skulen – snu Sogn"?
4. Kva er "System for styrka læring"?
5. **Kvar står Leikanger – og kvar går vegen vidare?**

Eit personleg ”skråblikk” på Leikanger

- Politisk og administrativt eigarskap?
  - Dialog og samhandling mellom nivåa?
- Kvalitetane: Resultat, struktur, prosess, omdømme, kultur og kompetanse (Stjerna)
- Ståstadsanalysane
- Barnehagane
- Fagnettverka

I-G-P

Kommunestyra har vedteke regionalt samarbeid i Sogn frå 2013 – 2021.

1. Kva er viktig for skular og bhg i Leikanger (i samarbeidet)?
2. Kva skal til for å lukkast?

